

Mikä muuttuu tiedonhallinnassa -tilaisuus

7.11.2023 – Kysymykset ja vastaukset

Ennakkokysymykset

Milloin Ryhti-tietomalli ja -rajapinnat ovat valmiina, jotta kuntien käytössä olevat tietojärjestelmät voivat alkaa käyttämään tarvittavaa yhteyttä? Nythän mm. Kaatio-hankeessa käytössä ollut tietomalli ja rajapinta ovat jääneet pois käytöstä. Kumppanuustestausvaiheessa on käytössä eri versiot tietomallista ja rajapinnasta, joten todelliseen toimintaan ei päästä 2024.

Alueidenkäytön asetukset ovat lausuntokierroksella 30.11. asti. Semanttisen yhteentoimivuuden teemaryhmä käsittelee tietomalleja lausuntokierroksen jälkeen joulukuussa. Tietomallit hyväksytään vasta asetusten tultua voimaan - todennäköisesti alkuvuonna. Rakentamisen osalta asetusten aikataulu on vielä avoin. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän päivitettyt rajapintakuvaukset julkaistaan joulukuun alussa.

Kaavatietomalli ja siihen liittyvät koodistot ovat marraskuun ajan kommentoitavana [Ota kantaa – alustalla](#).

Milloin ja millä kriteerein valtion rahoitusta on saatavilla esimerkiksi kunnan asianhallintajärjestelmän kehittämiseen (kun kyseessä on suoraan RYHTIin liittyvä kehittämistarve)?

Asianhallintajärjestelmän kehittämisen tarvetta tulee arvioida välttämättömyyden näkökulmasta. Jos tarve voidaan perustella välttämättömänä minitason muutoksena, niin kehittämistoimenpiteen voidaan katsoa olevan avustettava. Avustusta on myönnetty yhdellä hakukierroksella kuntien ja maakuntien liittojen rakennetun ympäristön tiedonhallinnan uudistamiseen, jota tehdään yhdessä kumppanitestauksen yhteydessä. Avustettavat toimenpiteet kohdentuivat tällä hakukierroksella kuntien käyttämien tietojärjestelmien ja kaavoitusohjelmistojen kehittämiseen, jotta uudistuvan lain vaatimat tekniset kyvykkyydet saavutetaan. Kunta tai maakunnan liitto voi uudistuksen yhteydessä tehdä laajempiakin muutoksia, mutta avustuskelpoisuus katsotaan toimenpiteiden kohdentumisesta uudistuvan lain minimitasoon.

Mikä on tulevien rahoitushakujen aikataulu ja miten mikäkin rahoituskierron kohdentuu, ts. mihin asioihin voi milläkin rahoituskierron hakea avustusta?

Ympäristöministeriö valmistelee toista avustuskierrosta, joka on riippuvainen vuoden 2024 budjetista. Talousarvioesityksen 2024 Momentin 35. Avustukset alueiden käytön ja rakentamisen digitalisaatioon (siirtomääräraha 3 v) kirjauksissa on kuvattu mahdolliset avustettavat toimenpiteet, jonka mukaan avustusta voidaan myöntää lainsäädännön muutoksesta aiheutuviin seuraaviin toimenpiteisiin sekä niistä aiheutuviin kohtuullisiin kotimaan matkustuskustannuksiin:

- järjestelmämuutokset ja -hankinnat, tietojen tietomallimuutokset sekä nykyisten ja uusien tietojen tuottaminen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään
- henkilöstön koulutus ja osaamisen lisääminen
- kunnan tai maakunnan liiton henkilöstöresursoinnit.

Ensimmäisellä avustuskierröksellä avustettiin hankintoja ja henkilötyötä. Koulutusta ja osaamisen lisäämistä tullaan avustamaan tulevilla kierroksilla.

Miten valmiita ryhtiin ovat nykyiset tietojärjestelmätoimittajat?

Tietojärjestelmäkehittäjät seuraavat tiiviisti kehitystä. Valmiuksien saavuttaminen edellyttää kehitystyötä kaikilta järjestelmätoimittajilta. Järjestelmätoimittajat ja Suomen ympäristökeskus vaihtavat tietoja säännöllisesti. Kaavoituksen järjestelmätoimittajat valmistautuivat tietomallimuotoisen kaavan tuottamiseen KAATIO-hankkeessa. Kehittämistyö jatkuu osana kumppanitestausta.

Kansallisten tietovarantojen kyvykkyys arkistointiin kuntien pysyvästi säilytettävien tietojen osalta (tupla-arkistoinnin välttäminen)? Onko tullut uutta tietoa tästä?

Ryhti hoitaa järjestelmään tuotavien tietojen osalta pysyvissäilytyksen. Ensivaiheessa Ryhti-järjestelmään ei kuitenkaan pystytä toteuttamaan arkistointitoiminnallisuuksia.

Ryhti-järjestelmässä kuitenkin ratkaistaan asia siten, ettei kunnan tarvitse tallettaa omaan arkistoonsa tietomallimuotoista kaavaa JSON-tiedostona, vaan kunta voi tarvittaessa viitata Ryhti-järjestelmästä löytyvään aineistoon. Kunta tarvitsee silti edelleen asianhallintajärjestelmän muita prosesseja varten.

Kiinnostaa erityisesti vaikutukset tietosuojaan/tietosuojavastaavan tehtäviin. Lisäksi mahdolliset tiedonhallintamalliin tarvittavat muutokset.

Tietosuojavastaavan tehtävät laajenevat, koska Suomen ympäristökeskuksella ja kunnilla on yhteinen rekisterinpitäjyys rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Tietosuojavastaavan tehtävät laajenevat: hän vastaa omalta osaltaan henkilörekisterin vastuista. Tietosuojavastaava vastaa kuntansa henkilötiedoista ja niiden käsittelystä Ryhti-järjestelmässä.

Kunnan on tärkeää lisätä Ryhti-integraatiosta kuvaus omaan tiedonhallintamalliinsa (riippuen siitä, millä tasolla kunta on kuvannut tiedonhallintaansa).

Harvinaisissa tapauksissa henkilö saattaa pyytää tietojansa nähtäväksi Ryhdistä ja esittää niihin korjausta, jolloin pyyntöön liittyen ollaan yhteydessä kuntaan, joka pystyy korjauksen tekemään.

Tiedostoformaattit (tiedostomuodot), Tietojen siirron käytännön toteutus

Tietojen tallentamista ja hakua varten toteutetaan OpenAPI-spesifikaation mukaiset rajapinnat. Rajapintakuvaukset ovat JSON-muodossa ja rajapinnan tietosisältönä on JSON/GeoJSON. Kunta-, maakunta- ja viranomaisintegraatiot toteutetaan Suomi.fi-palveluväylän kautta. Kunnille ja maakunnille tulee siis kuntakohtaiset oikeudet rajapintoihin. Yksittäiset käyttäjät tunnustetaan kunnan ja maakunnan päässä.

Kysymykset tilaisuuden chatissa ja Mentissä

Ryhti-hanke ja mikä muuttuu

Sanastokysymys: löytyykö jostain tieto, joka selittää sen miksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä käytetään tässä nimeä Ryhti eikä lyhennettä RYTJ? Esimerkiksi valtioneuvoston viestinnässä käytetään järjestelmästä ja laista puhuttaessa lyhennettä RYTJ, ja vain niiden taustalla olevasta hankkeesta nimeä Ryhti. <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM011:00/2022>

Siirryimme tänä vuonna käyttämään Ryhti-lyhennettä rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Suosimme pitkää nimeä rakennetun ympäristön tietojärjestelmä, koska sen ymmärtävät kaikki. Käytämme Ryhti-lyhennettä, kun koko nimi on tuotu esille. Ryhti on helpompi lyhenne käyttää nimissä ja teksteissä. RYTJ-lyhenne koettiin pitkäksi ja hankalaksi, vaikka se looginen olikin.

Mitä tuo karttapalvelu tulee sisältämään?

Karttapalvelun kautta viranomainen voi tarkastella tietoja laajimmin ja kansalainen avointa sisältöä. Karttapalvelun kautta ei voi tehdä massahakuja. Karttapalvelu on tietojen tarkasteluun, eli siinä ei tule olemaan esim. tiedon yhdistelyyn tai analysointiin työkaluja.

Julkisen karttapalvelun ylläpito perustuu Ryhti-lain 11 § mukaiseen toteutukseen. Tietojen julkaisussa otetaan huomioon turvallisuus, ja kaikkia listattuja tietoja ei julkaista sellaisenaan. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230431#a431-2023>

Ensi kesänä siis tuo palvelu on jo olemassa? Tietenkin sillä sisällöllä, joka silloin on olemassa.

Juuri näin. Palvelu saadaan auki, mutta tietoa on alussa suppeammin. Laajenee sen mukaan, kun kunnat siirtyvät toimittamaan tietoa Ryhti-järjestelmään.

Kuka tuottaa olemassa olevista rakennuksista 3D mallit?

Kansallinen maastokeilaus tuottaa nykyisten rakennusten ulkovaipasta 3D-kuorimallin. Lisäksi uusista rakentamisluvista tuotetaan 3D-tietoa luvitettavasta osasta. Mallin tuottaa yleensä suunnittelutoimisto. Tarkkoja 3D-tietoja koko nykyisestä rakennuskannasta saadaan vasta pitkän ajan jälkeen.

Kuinka VOOKA tavoite toteutuu, jos valtio ei jatkossa rahoita ja koordinoi VOOKA-yötä? Varsinkaan pienemmillä kunnilla ei ole osaamista ja resursseja skannata kaavoja.

VOOKA-työtä on tehty pilottialueilla hyvin tuloksin. Projektin yhtenä tuotoksena on ohje kunnille, jonka avulla kunnat voivat muodostaa itsenäisesti aineistoa, joka vastaa VOOKA-projektissa tuotettua. Aineiston voi toimittaa itsenäisesti rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Ympäristöministeriö valmistelee avustusta myös kaavoitustietojen tietomallimuutoksiin, joihin voidaan katsoa sisällytettäväksi voimassa olevien kaavojen muuntaminen tietomallimuotoon ja siirto Ryhti-järjestelmään. Komission asetus arvokkaista tietoaaineistoista edellyttää sähköisessä muodossa olevien kaavojen olevan mm. rajapinnan kautta saatavilla.

Ryhti tavoittelee osaltaan hyvinvoivaa ympäristöä rakentamisen kautta. Kuinka Ryhti huomio supistuvan yhdyskuntarakenteen? Yli puolet kunnista on väestöltään ja siten rakentamisen osalta kuihtuvia, joilla on erilaiset pulmat, kuin kasvukeskuksilla.

Järjestelmä palvelee kaikkia kuntia. Pienessä kunnassa tietojen toimittamisen voi järjestää myös niin, että sen tekee konsultti. Järjestelmä ei ota sinällään kantaa rakentamiseen, vaan tarjoaa tulevaisuudessa tietopohjan nykytilanteesta ja vireillä olevista suunnitelmista, jos sellaisia on.

Ei pidä liioitella, että yksi järjestelmä ratkaisisi tätä kompleksista ongelmaa. Kuitenkin tiedon avulla voidaan päästä vähän paremmin käsiksi yhdyskuntien kehittymisen dynamiikkaan, niin kasvavilla kuin taantuvilla alueilla.

"Laadukkaampaa tietoa tutkijoille"-kohdassa oli väite, että kansainvälinen yhteistoimivuus paranee, mutta RYTJ-järjestelmän mahdollisimman kattava INSPIRE-tuki on tämän kannalta varmaan oleellinen?

Ryhti-järjestelmä tulee olemaan varhaisesta vaiheesta alkaen täysin INSPIRE-vaatimukset täyttävä. Kehitysaikataulussa täysi INSPIRE-tuki saavutetaan vuoden 2024 lopulla.

Tuleeko RH-tietoihin muutoksia? Esim. käyttötarkoitus ei tällä hetkellä palvele kaikkia tarpeita. Esim. Verottajan luokitus eri kuin nyt RH:ssa.

RH-tietoihinhan ei ole tulossa muutoksia mutta rakennuksista, rakennelmista ja luvista kerätään enemmän tietoa rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Näitä tietoja voi myös Verohallinto hyödyntää.

Tuleeko Ryhtiin tietomalli, joka vastaa ns. ajantasakaavaa? Yhdellä haulla ei muuten tehokkaasti pysty hakemaan esimerkissä esitettyä yritysten tonttihakua.

Tavoitteena on, että Ryhti-järjestelmässä on vähintään kaavojen ulkorajat kaikista voimassa olevista kaavoista Suomessa. Kuitenkin täysi tietomallimuotoinen ajantasa-asemakaava sekä tonttijakotiedot saadaan vasta tulevaisuudessa. Ryhdissä ylläpidettävää ajantasa-asemakaavaa varten kunnan on toimitettava GeoTIFF-muotoinen tiedosto kaavakartasta.

Kun kv-vertailtavuus tiedoissa helpottuu, niin onko uusi tietojärjestelmä rakennettu siis tietosisältöön vastaamaan kv-malleja vai onko järjestelmässä jokin palikka, jolla voi muokata data?

Tällä viitataan siihen, että järjestelmä rakennetaan alusta pitäen INSPIRE-yhteensopivaksi. Siten tietoa voidaan vertailla muuhun INSPIRE-tietoon. Tietenkin kullakin EU-jäsenvaltiolla on oma tapansa tuottaa kaava- ja rakennustietoa. Tätä varten tietomalleista laaditaan myös englanninkieliset kuvaukset, vaikka tietomallin osien nimeäminen onkin ensi sijassa suomeksi.

Tässä on käsitelty kaavoitusta ja rakennusluvitusta, onko tonttijaot tiputettu pois kehityksestä?

Tonttijaot ovat yhä mukana kehityksessä, mutta niiden osalta toiminnallisuudet saadaan mukaan vasta vuoden 2024 loppupuolella.

Selkeää on, miten valtio ja yksilö/yritykset tästä hyötyvät, mutta hieman pienen kunnan edut jäävät epäselväksi.

Myös kunnat hyötyvät muutoksesta. Manuaalisen tiedon käsittelyn tarve vähenee, ja tiedot toimitetaan vain kerran kunnasta valtiolle. Lisäksi tiedon avulla voidaan muun muassa parantaa kunnan tietojohdantaa, tukea asukkaiden osallistumista ja kehittää yhdyskuntasuunnittelua. Kunta säästää kustannuksia, kun kerran tuotettu digitaalinen tieto on helpommin uudelleen käytettävissä, eikä tietoa häviä eri prosessien välillä.

Kuntien laatimat asemakaavat ovat tietosisällöltään runsaita. Joudutaan varmaan tulkitsemaan, miten kunnan kaava tulkitaan RYHTI-järjestelmään ja kaava saattaa näyttää merkinnöiltään erilaiselta?

Uusi kaavamääräyskokoelma tulee voimaan yhdessä Ryhti-järjestelmän käyttöönoton kanssa. Tällä varmistetaan, että uudet, tietomallivaatimuksin tehdyt kaavat ovat kansallisesti yhteentoimivia. Voimassa olevien kaavojen tuominen Ryhti-järjestelmään täysin tietomallimuodossa tulisi siten vaatimaan, että uutta kaavamääräyskokoelmaa käytetään lähtökohtaisesti. Myös kaavamerkintöjen visuaalinen ulkoasu on otettu huomioon uuden kaavamääräys kokoelman laatimisessa.

Kaavamerkintöjä ja määräyksiä varten laadittava asetus on parhaillaan lausuttavana Lausuntopalvelu.fi <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=afda9423-2449-44a0-804c-21820f3fd81f>

Lisätietoa [KATJA-hanke](#)

Tiedon toimittaminen

Onko pohdittu vahvaa tunnistautumista kirjautumisen yhteydessä?

Todennäköisesti ei toteuteta erillistä vahvistettua tunnistautumista (Multi-Factor Authentication), vaan tukeudutaan Suomi.fi tunnistautumiseen, joka katsotaan tarpeeksi vahvaksi.

Missä vaiheessa Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista muutetaan niiltä osin kuin ne velvoittavat kunnat toimittamaan ja ylläpitämään tietoja rakennuksista väestötietojärjestelmään? Vai jääkö kunnalle "toistaiseksi" velvollisuus toimittaa niitä kahteen valtakunnalliseen järjestelmään?

Kunta täyttää yllä mainituissa laeissa olevat veloitteensa toimittamalla tiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmään, joka toimittaa tiedot edelleen väestötietojärjestelmään. Kunta toimittaa rakentamiseen liittyvät tiedot siirtymäaikana joko väestötietojärjestelmään tai rakennetun ympäristön tietojärjestelmään, ei molempiin.

Onko jollakin sivulla selkeä listaus siitä, milloin eri tiedot täytyy olla tietojärjestelmään toimitettuna?

Tiedot on koottu Ryhti-portaaliin, <https://ryhti.syke.fi/tietoa-jarjestelmasta/mita-tietoa-jarjestelmassa-on/>

Minne tieto liikkuu pysyvään säilytykseen siltä osin, kun laki määrää?

Arkistointitoiminnallisuutta on selvitetty ja kehitetty Ryhti-hankkeessa. Ryhti-lain valmistelussa päädyttiin ratkaisuun, jossa Ryhti ei toimisi pysyvän säilytyksen paikkana. Arkistolaitoksen lausunnon mukaan laissa ei tulisi säätää tietojen pysyvistä säilytyksestä tai arkistoinnista. Jatkossa sovelletaan edelleen arkistolakia ja tukeudutaan pidemmän päälle kehitettävään kansallisarkiston sähköisen arkistoinnin palveluun. Arkistointivelvoitteet eivät ole muuttuneet.

Säilyykö kunnalla velvollisuus arkistoida tieto, jos se joka tapauksessa tallennetaan Ryhtiin?

Kyllä, arkistolainsäädäntöön tai suosituksiin ei ole tullut muutoksia tässä yhteydessä.

Onko Kansallisarkistoon siis tulossa rakennuslupatietojen arkistointi?

Tästä ei tietääksemme ole vielä päätöstä.

Kansallisarkisto on kehittämässä valtakunnallisia tietovarantoja myös arkistoinnin osalta, nyt Ryhdin osalta ei näytettäisi mentävän samaan suuntaan tuon kehityksen kanssa, vaikka toisaalta kyseessä on valtakunnallinen tietovaranto. Voisiko tätä vielä kehittää Kansallisarkiston kanssa. Olisi kunnissa helpompi, kun kaikissa valtakunnallisissa tietovarantojen käytöissä olisi samat pelisäännöt.

Ryhtiä on kehitetty Kansallisarkiston kanssa. YM jopa toimi puheenjohtajana ja sihteerinä Kansallista arkistointiratkaisua selvittäneessä työryhmässä. Ryhtin kehityksessä luovuttiin erillisen arkistoratkaisun kehittämisestä, koska tarkoitus on tukeutua kansallisarkiston ratkaisuun.

Onko tarkoitus, että Ryhdistä siirtyisi SAPA:n, jotta kuntien ei tarvitsisi näiden asiakirjojen osalta toteuttaa arkistointivelvollisuutta, koska siitä huolehtii Ryhti.

Ryhti saattaa olla yksi väylä toimittaa arkistoitavia tietoja Kansallisarkiston ratkaisuun. Ryhtin arkistointia on selvitetty: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/cf9e2af1-05b9-4a5a-93f6-aaa3efbd7a77/be388444-da49-411e-b019-211673182595/MUISTIO_20220429052243.PDF

Voitteko avata myös aineiston säilytystä hiukan, miten ajatellaan tulevaisuudessa päällekkäisyydet välttään?

Peruseriaate on, että kunnan tarvitsee toimittaa sama tieto vain kerran valtiolle. Kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyvät tiedot toimitetaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään, josta muut viranomaiset voivat hyödyntää tietoa. Valtio ei siis luo päällekkäisiä rekistereitä. Tiedot pysyvät synkronoituna kuntajärjestelmän ja rakennetun ympäristön tietojärjestelmän välillä.

Verkkotietopiste.fi on Liikenne- ja viestintävirasto Traficom ylläpitämä lakisääteinen palvelu, jonka tarkoitus on edistää infraverkkojen yhteisrakentamista ja -käyttöä ja näin tuoda hyötyjä kaikille verkkotoimijoille, yrityksille ja kansalaisille. Onko tämä tulossa RYHTI palveluun?

Integraatioita näiden kahden järjestelmän välille ei tällä hetkellä olla toteuttamassa.

Järjestelmäarkkitehtuuri-kaaviossa on kaksisuuntaiset nuolet erikseen dvv<-->ryhti ja kunnat<-->ryhti eikä nuolta ollenkaan dvv:n ja kuntien välillä. Tämä antaa ymmärtää, että dvv:n kanssa ei enää asioida. Eikös me kuitenkin juuri muuteta vanha aineistopohjainen dvv päivitys rajapintojen hyödyntämiseen. Eli pitäisikö olla nuolet myös kuntien ja dvv:n välillä vai poistuuko dvv:n kanssa asiointi jatkossa vaikka nyt ohjelmistoa muutetaan noiden rajapintojen osalta, onko rajapintamuutos siis väliaikainen hyöty?

Rakentamislain siirtymäajan jälkeen kunta ei enää toimita tai saa rakennuksiin liittyvää tietoa väestötietojärjestelmästä, vaan kunta asioi Ryhdin kanssa. Väestötietojen osalta kunta asioi kuitenkin edelleen väestötietojärjestelmän kanssa. Kun Ryhdin rakennustiedon tiedonluovutuksen rajapinnat otetaan käyttöön vuonna 2024, kunta saa VTJ:n tiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ottaessaan sen käyttöön.

Eli jos RYHTI -> VTJ -tiedonsiirto ei toimi, kun rakennustietojen toimituksen RYHTI:in pitäisi alkaa, niin kunnan ei tarvitse noudattaa RYTJ-lakia?

Lakia on aina noudatettava. Rakentamislaisissa on siirtymäsäännös rakentamisen tietojen toimittamisesta Ryhtiin: 197 §

Tietojen toimittamista rakennetun ympäristön tietojärjestelmään koskeva siirtymäsäännös

Kunnan on toimitettava 72 ja 73 §:ssä tarkoitetut tiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä kolmen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Tämä tarkoittaa, että viimeistään 1.1.2028 kunnan on otettava käyttöön Ryhti-rajapinta, joka korvaa kunnan VTJ-rajapinnan. Ryhti rajapinnalla täytetään sekä rakentamislain velvoite, että VTJ-lain velvoite. Kunta siis noudattaa molempia lainsäädäntöjä yhdellä rajapinnalla.

Miten kunta toimittaa verottajalle tiedot, jotka eivät nyt sisälly kaavoihin tai rakennuksiin? Esim. kunnallistekniikan rakentaminen vaikuttaa kiinteistöveron suuruuteen.

Näiden tietojen toimittamiseen Verottajalle ei tule muutoksia tässä vaiheessa.

Mitä tarkoittaa kaavan validointi?

Kunnassa laaditun kaavatietomallin mukaisen kaavan tarkistamisessa suhteessa Ryhti-järjestelmän vaatimukseen. Validoinnissa ei tarkisteta kuitenkaan esim. geometriavirheitä.

Onko jossakin ohjeistus / tulossa ohjeistus, tietojen toimittamisesta RYHTI-järjestelmään tietosuojanäkökulmasta? Esim. puolustusvoimien käyttöön varattujen aluevarausten sekä sähkölinjatietojen toimittaminen.

On tulossa. Tulossa on myös sopimuksia, jotka osaltaan ohjeistavat kuntia. Ohjeissa otetaan kantaa mm. miten toimitaan henkilötietoja sisältävien liitetiedostojen metatietosisällön kanssa, jotta asiakirjat voidaan käsitellä Ryhti-järjestelmässä sisällä oikein.

Tiedon luovuttamisesta rautalankamalli kuten esim. käyttöliittymäkuvaus, videon yms.

Kiitos ideasta!

Palveluväylä

Koska kunnalla on oltava palveluväylän liityntäpalvelin? Onko Ryhdin puolesta tulossa sille tarkempia speksejä?

Kunnan on liityttävä Palveluväylään, jotta tiedonsiirto Ryhti-järjestelmään on mahdollinen. Aikaisintaan siinä vaiheessa, kun rakennusvalvonnan tiedonsiirto siirtyy VTJ:stä Ryhtiin. Liityntäpalvelimen konfiguraatio on vakioitu eikä siihen tule Ryhtiin liittyen lisävaatimuksia tai mitään erityistä.

Mitä tarkoittaa Suomi.fi-esityksessä Väylään liittyminen dialla mainittu asia, että palveluntarjoajan ratkaisu voi johtaa päällekkäisiin kuluihin?

Tällä tarkoitetaan, että Palveluväylän käyttöönottoa pitää tarkastella koko kunnan laajuudella. Jotta ei tulla tilanteeseen, jossa kunnasta on useita yhteyksiä palveluväylään, kun voitaisiin liittyminen tehdä yhden keskitetyn liityntäpalvelimen kautta.

Jos palveluväylä perustuu avoimeen lähdekoodiin, onko se turvallisuusriski?

Avoin lähdekoodi on oikeastaan tietoturvasempi kuin suljettu, sillä useampi ammattilainen pääsee tarkastelemaan sen sisältöä ja voi havaita potentiaaliset haavoittuvuudet. Vastaavasti puoliavoimessa tai suljetussa lähdekoodissa vain tahot, joiden käyttöön lähdekoodi on annettu voivat tarkastella sitä.

Lisätietoa Palveluväylän toiminnasta ja periaatteista antaa Digi- ja väestötietovirasto organisaatiopalvelut@dvv.fi

Tiedon hakeminen Ryhdistä ja tietoturva

Äsken mainittiin myös henkilötiedot, mutta eikö RYTJ/Ryhti-lain 2 § 3 mom. kiellä henkilötietojen tallentamisen RYTJiin/Ryhtiin?

Laissa puhutaan arkaluonteisista henkilötiedoista. Se on tarkka termi, jolla viitataan mm. etniseen alkuperään, uskonnolliseen tai poliittiseen vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen.

2 § 3 mom. on seuraava: Rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä ei saa käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

Arkaluonteiset henkilötiedot ovat eri asia kuin henkilötiedot. Yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua erityisiä henkilöryhmiä koskevia henkilötietoja tai muita arkaluonteisia henkilötietoja ei käsitellä järjestelmässä. Tavanomaisia henkilötietoja saa käsitellä järjestelmässä.

Onko Ryhtiin tulossa rakenteita, joilla pystytään laskemaan jäljellä olevan rakennusoikeuden määrä? Pelkillä yksittäisten kaavojen malleilla ja rakennustiedolla ei noita tietoja pysty hakemaan.

Kyllä. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä viranomaisen saa tiedot rakennusoikeudesta sekä rakennetut ja myönnetyt kerrosalat. Jäljellä olevan rakennusoikeuden voi laskea näiden tietojen avulla.

Miten tietoja suojataan hybridisodankäynnin varalta?

Valtion järjestelmät on tarkasteluissa todettu säännöllisesti turvallisemmiksi kuin yksittäisten ja pienempien toimijoiden omat järjestelmät. Tiedon saatavuutta voidaan rajoittaa ja tiedon sijainti voidaan määritellä fyysiseen konesaliin, joka sijaitsee Suomen maaperällä. Yksi keino on myös luokitella tietomalleissa olevaa tietoa. Luokittelu voidaan tehdä kohteittain ja siten määritellä, mitä tietoa näytetään missäkin yhteydessä ja kenelle. Toinen keino on tarkka käyttäjähallinta, jossa vain tunnistautunut käyttäjä pääsee tarkastelemaan tai muuttamaan ei-julkisia tietoja. Teknisistä keinoista voidaan nostaa esiin lokitus eli muutosten ja tietojen tarkastelujen seuranta.

Miten minimoidaan riski, että kriittistä tietoa pääsisi asiattomiin käsiin? Tarkistetaanko käyttäjien taustat esim. valtuuksia haettaessa?

Kriittistä tietoa ei jaeta avoimissa palveluissa. Syke ei myönnä tässä vaiheessa käyttövaltuuksia yksittäisille henkilöille, vaan kunnille, maakuntien liitoille ja muille valtion viranomaisille. Nämä tahot päättävät itse, kenelle myöntävät käyttöoikeuden Ryhti-tietoon.

Kuntien muutostuki

Onkohan tulossa yleistä opasta tietomallivaatimuksista, esim. konsulttisopimusten liitteeksi? Ei tarvitsisi kaikkien toimijoiden keksiä pyörää uudelleen.

Ryhti-muutostuki on valmistellut oppaan, joka auttaa kuntia IT- ja palveluhankinnoissa. Opas jaetaan pian käyttöön. Oppaassa on yleisellä tasolla mainittu, miten mm. Vaatimus tietomallimuotoisten kaavojen tuottamisesta kannattaa huomioida sopimusta tehtäessä. Ohjeistuksessa on valmiita lauseita, joita hankintayksikkö voi hyödyntää kilpailutuksissa ja sopimuksissa.

Kumppanitestausta ja avustukset

Laki ei velvoita olevien kaavojen tuottamiseen RYHTI-tietomallimuotoon. Miten budjettilain rahoitusta voidaan siis suunnata olevien kaavojen tietomallimuotoon muuntamiseen?

Avustusten myönnössä noudatetaan TAE2023 lainsäädännössä momentille lueteltuja toimenpiteitä: "nykyisten ja uusien tietojen tuottaminen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään"

TAE 2024: "Avustusta voidaan myöntää lainsäädännön muutoksesta aiheutuviin seuraaviin toimenpiteisiin sekä niistä aiheutuviin kohtuullisiin kotimaan matkustuskustannuksiin: — järjestelmämuutokset ja -hankinnat, tietojen tietomallimuutokset sekä nykyisten ja uusien tietojen tuottaminen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään". Mikä on siis se lainsäädännön muutos, joka edellyttää vanhojen asemakaavojen saattamista RYHTI-muotoon ja sallii sen rahoittamisen?

Olemassa olevien kaavojen osalta kyse on testiaineiston tuottamisesta. Lyhyellä aikavälillä tarvittava testiaineisto on parhaiten saatavissa juuri voimassa olevien kaavojen kautta, vaikka niitä ei laissa toimitettavaksi vaaditakaan.

Kun raha loppui jo tällä kierroksella kesken, olisiko jatkossa hyödyllistä painottaa lakien mukaisten uusien velvoitteiden toteuttamista rahoituspäätöksissä? Eli osoittaa rahaa ensisijaisesti lain mukaan *pakollisten* asioiden toteutukseen.

Tällä hetkellä on rahoitettu juuri pakollisia toimenpiteitä. Rahoituksen saajia valittaessa on tarkasteltu, että suunnitelmat järjestelmien tai prosessien muutoksiin on johdettu juuri niistä uusista vaatimuksista, joita on tulevassa lainsäädännössä.

Kuka rahoittaa kunnalle tarvittavat ohjelmistot yms. jos kunnan taloudellinen tilanne on heikko, eikä kunnalla ole itse varaa kustantaa tarvittavia resursseja?

Jokaisella kunnalla on todennäköisesti käytössä jonkinlainen tietovaranto, josta rakentamisen lupatietoja ja kaavoitustietoja voidaan toimittaa Ryhti-järjestelmään. Kunnat, jotka tukeutuvat kaavoituksessa konsulttiin, voivat tilata konsultilta tiedon toimituksen Ryhtiin. Tällöin kunnalle riittää tavanomainen asianhallintajärjestelmä. Ajantasakaavatietojen ylläpito tapahtuu Ryhtissä, kun nykyiset kaavatiedot on viety sinne. Rakentamisluvitus on järjestettävissä tavanomaisella työasemalla ja asianhallintajärjestelmällä. Tällöin kunta vaihtaa DVV:n RHR -tietojen toimituskanavan Ryhtiin. Ympäristöministeriö myöntää kunnille ja maakuntien liitoille avustusta ohjelmistojen ja järjestelmien välttämättömiin muutoksiin. Kumppanitestauksen yhteydessä kehitetään toiminnallisia kyvykkyyksiä kuntien ja maakuntien liittojen yleisimmin käyttämiin ohjelmistoihin ja järjestelmiin. Katso listaus kehitykseen osallistuvista kunnista ja maakuntien liitoista sekä heidän kumppaneista: <https://ryhti.syke.fi/esimerkkeja-ja-toteutuksia/kumppanitestaukset-ja-kehitystyohon-osallistuminen/>

Miten talousarviota suunniteltaessa tulisi ottaa tämä huomioon?

Talousarviota suunniteltaessa kannattaa huomioida, missä aikataulussa kunta aloittaa lakimuutoksen toimeenpanon. Ympäristöministeriön osuus muutoksen välttämättömistä avustuskelpoisista kustannuksista voi olla 100%. Kunta tai maakunnan liitto voi halutessaan tehdä laajempia muutoksia tiedonhallintaan ja uudistaa järjestelmiään, mutta avustuskelpoisia kustannuksia ovat vain rakennetun ympäristön tietojärjestelmään liittymiseen liittyvät kustannukset. Tavanomaisia versiopäivityksiä ei voi sisällyttää avustuksella korvattavaksi. Jos kunnan tai maakunnan liiton on tarpeen tehdä laajempia muutoksia, niin ne kannattaa ottaa huomioon talousarvion suunnittelussa.

Miten kunta voi valmistautua muutoksiin, kun sen käyttämät ohjelmat eivät ole mukana kumppanitestauksessa?

Yksi tapa on alkaa ajoittamaan tarvittavia toimenpiteitä siirtymäaikaan. Suurimmalle osalle kunnissa käyttöönotto ja kouluttautuminen tulee olemaan isossa roolissa muutoksen läpiviennissä. Kaikki ohjelmistotoimittajat tulevat tekemään muutoksia ja kuntia avustetaan myös käyttöönottovaiheessa.

Perustuuko YM:n rahoituspäätökset siihen, missä aikataulussa kunnat pystyvät tekemään muutokset?

Kumppanitestaukseen valituissa hankkeissa aikataulu oli yksi merkittävistä kriteereistä, sillä tarkoitus on saada kehitettyä järjestelmää jo varhaisessa vaiheessa ja myös saada sinne dataa, jota voidaan käyttää pohjana kehitykselle. Siten hankkeet, joissa testaus olisi sijoittunut vasta vuoteen 2025 eivät olleet kärjessä. Aikataulujen osalta katsottiin sekä hankkeen suunnitelmaa että Syken tietojärjestelmäkehityksen aikataulua ja näiden yhteensopivuutta.

Tulevissa avustushauissa ei ole erillisiä aikatauluvaatimuksia, vaan kunnat suorittavat tarvittavat toimenpiteet siirtymäaikojen puitteissa.

Esityksessä sanottiin, että koska rahaa ei riittänyt kaikille, niin kaikille ei riittänyt rahaa. Miksei kerrota tarkempaa syytä, miksi jotkut jäivät ilman rahoitusta? Nyt kuulostaa mielivallalta.

Avustushakemuksia tarkasteltiin seitsemän, avustusohjeissa esitetyn kriteerin perusteella ja useamman henkilön toimesta. Lisäksi tarkasteltiin sitä, miten esitetyt toimenpiteet ovat sidoksissa laissa esitettyihin vaatimuksiin ja avustettaviin toimenpiteisiin. Myös hankkeen pyytämä avustussumma oli merkitsevä, jotta mahdollisimman monta hanketta ja kuntaa saataisiin tämän avustuskierron piiriin.

Mitä, jos kunta ei saa rahoitusta, kun muutoksiin ryhdytään? Tai kunnalla ei ole omassa taloudessa varaa maksaa omaa osuuttaan?

Suunnittelu auttaa parhaiten tässä. Todennäköisesti tarvittavat toimenpiteet ovat edessä käyttööntöövaiheessa, jolloin myös ministeriössä on paremmin tietoa siitä, millaisista summista ja laajuudesta olisi kyse. Kuntien on kuitenkin liitettävä kustannussuunnitelma kaikkiin valtion avustusten hakemuksiin, joten mistään uudesta tai erilaisesta asiasta tässä ei ole kyse.